

Mokinių pučiamųjų orkestrų veikla Lietuvoje

Lietuvos liaudies kultūros centro duomenimis respublikoje 2005 metais buvo užregistruoti 109 pučiamųjų orkestrai: 8 kariniai, 1 valstybinis, 5 miestų, 4 aukštųjų mokymo įstaigų, 6 muzikos ir meno kolegijų, 37 papildomojo meninio ugdymo mokyklų, 28 kultūros namų ir centrų, 15 bendrojo lavinimo mokyklų, 5 bendruomenių (Kirdeikis, 2005). Lyginant šiuos duomenis su Europos šalių duomenimis akivaizdu, kad pučiamųjų orkestrų mūsų šalyje yra labai mažai. Pavyzdžiui, Švedijoje (8,8 mln. gyventojų) aktyviai veikia apie 1 000 profesionalių ir mėgėjiškų pučiamųjų orkestrų (Jansson, 2001), o Norvegijoje (4,6 mln. gyventojų) – apie 2 000 mokymo įstaigų, bendruomenių ir kt. orkestrų, kuriuose groja apie 75 000 muzikantų (Dahle, 2003). Muzikavimas pučiamųjų orkestre yra viena prabangiausių laisvalaikio praleidimo formų pasaulyje, todėl sunkiau pasiekama besivystančios ekonomikos valstybių gyventojams. Akivaizdu, kad orkestrų skaičių lemia šalies ekonominė gerovė.

Lietuvos pučiamųjų orkestrus pagal institucijas, kuriose jie įsteigti, V. Bartušis ir R. Urniežius (2007) skirsto į penkias kategorijas: miestų profesiniai ir kariniai orkestrai, konservatorių orkestrai, muzikos ir meno mokyklų orkestrai, vidurinių mokyklų ir gimnazijų orkestrai, kultūros centrų orkestrai. Mokinių amžiaus jaunuoliai groja trijų iš minėtų kategorijų – muzikos ir meno mokyklų, bendrojo lavinimo mokyklų ir bendruomenių kultūros centrų – orkestruose.

Muzikos ir meno mokyklų pučiamųjų orkestrai sudaro didžiąją Lietuvos orkestrų dalį. Šiose mokyklose vykdomas neformalus mokinių meninis ugdymas. Mokiniai turi individualias pasirinkto instrumento pamokas, kurias veda tos srities specialistas, mokyklose mokoma muzikos teorijos bei literatūros disciplinų, mokiniai gali pasirinkti antrąjį instrumentą. Meninė raiška atsiskleidžia ansambliuose bei, žinoma, orkestre. Muzikos ir meno mokyklų tinklas apima visą Lietuvą, tačiau daugiausia muzikos ir meno mokyklų pučiamųjų orkestrų yra Žemaitijoje (1 ir 2 lentelės).

Bendrojo lavinimo mokyklose pučiamųjų orkestro veikla yra dažniausiai organizuojama vieno ar dviejų mokytojų. Tai yra mokinių popamokinė veikla, neformalus ugdymas. Šiose mokyklose orkestrų veiklos intensyvumas priklauso nuo orkestro vadovo iniciatyvos ir pasiaukojimo bei ugdymo įstaigos vadovo geranoriškumo, palaikymo. Aktyviausiai pučiamųjų orkestrai bendrojo lavinimo mokyklose veikia Suvalkijoje ir Vilniuje.

Bendruomeninio pučiamųjų orkestrų muzikavimo tradicijos perimtos iš Vakarų šalių. Pučiamųjų orkestrai steigiami kaimų, miestelių bendruomenių kultūros centruose. Čia muzikavimas orkestruose yra laisvalaikio praleidimo forma. Meninė kolektyvų kokybė priklauso nuo orkestro vadovo patirties ir iniciatyvos. Daugiausia tokių orkestrų yra Aukštaitijoje, Panevėžio apskrityje.

1 lentelė

Pučiamųjų orkestrai 2005 m. moksleivių dainų šventės „Mes – laisvės vaikai“ dalyviai

Orkestrai	Žemaitija	Aukštaitija	Suvalkija ir vidurio Lietuva	Vilniaus kraštas ir Dzūkija	Bendras skaičius
Muzikos ir meno mokyklų	15	10	5	7	37
Bendrojo lavinimo mokyklų	2	2	4	3	11

Bendruomenių kultūros centrų	1	4	–	1	6
Jungtiniai	1	–	1	–	2
Iš viso orkestrų	19	16	10	11	56
Iš viso muzikantų	567	390	260	315	1532

2 lentelė

Mokinių pučiamųjų orkestrai 2007 m. dainų šventės „Būties ratu“ dalyviai

Orkestrai	Žemaitija	Aukštaitija	Suvalkija ir vidurio Lietuva	Vilniaus kraštas ir Dzūkija	Bendras skaičius
Muzikos ir meno mokyklų	15	9	4	5	33
Bendrojo lavinimo mokyklų	1	2	2	5	10
Bendruomenių kultūros centrų	–	5	–	1	6
Jungtiniai	1	–	1	2	4
Iš viso orkestrų	17	16	7	13	53
Iš viso muzikantų	471	351	228	435	1485

3 lentelė

Suaugusiųjų pučiamųjų orkestrai 2007 m. dainų šventės „Būties ratu“ dalyviai

Orkestrai	Kariniai orkestrai	Profesionalūs orkestrai	Mėgėjų orkestrai	Bendras skaičius
Iš viso orkestrų	5	5	12	22

Iš viso muzikantų	224	198	347	769
-------------------	-----	-----	-----	-----

Pedagoginė praktika leidžia pastebėti, kad pučiamųjų orkestruose daugiausia groja berniukai. Mūsų kultūroje nusistovėjęs tam tikras muzikos instrumentų skirstymas į „vyriškus“ ir „moteriškus“. Tyrinėtojai (Matonis, 2000; Gribačiauskas, 2002) pažymi, kad mušamuosius, tromboną ir trimitą vaikai laiko vyriškesniais, o fleitą ir klarnetą – moteriškesniais. Saksofonui dažniausiai priskiriamas tarpinis vaidmuo.

Muzikos instrumentų lytiškumas aiškinamas ir tradicijų, ir stereotipų raiška bei poveikiu. Kai kurių muzikos instrumentų lytiškumą, matyt, iš dalies pagrįstai lemia labai reikalingos antropometrinės ir fizinės muzikanto savybės. Daugelis pučiamųjų instrumentų (išskyrus nebent tik smulkiuosius – fleitą, klarnetą) reikalauja didelio plaučių gyvybinio tūrio. Ši biofizinė charakteristika vyrų yra paprastai didesnė nei moterų.

Europietiškoje kultūroje sunku būtų įsivaizduoti, jog moteriai kas nors draustų groti trimitu ar trombonu arba kad už „vyriško“ instrumento pasirinkimą moteris būtų smerkiama. Nors mūsų visuomenėje vis dar vyrauja tam tikri stereotipai pasirenkant pučiamuosius instrumentus, tačiau sekant Vakarų Europos pavyzdžiu pamažu atsisakoma instrumentų skirstymo į „vyriškus“ ir „moteriškus“. Pavyzdžiui, Panevėžio rajono Perekšlių ir Sujetų bendruomenės orkestre „Saulutė“ groja vien mergaitės (netgi trombonais ir tūbomis), o jų vadovė ir dirigentė – moteris, beje vienintelė Lietuvoje.

Mokinių pučiamųjų orkestrai pradėjo kurtis XX a. antroje pusėje, jų kūrimuisi įtakos turėjo suaugusiųjų orkestrų mėgėjiško muzikavimo populiarėjimas, respublikinių dainų švenčių organizavimas. „Iki 1955 m. dainų šventės Lietuvos pučiamųjų orkestrai vystėsi lėčiau už kitus saviveiklinio meno žanrus. Po karo labai trūko muzikos instrumentų, orkestrai retai dalyvaudavo koncertuose, jų veikla apsiribodavo grojimu laidotuvėse, įvairiose iškilmėse, gegužinėse, šokių vakaruose. Įtraukus į šią dainų šventę pučiamųjų orkestrus, jie buvo paskatinti pereiti į meninį-koncertinį darbą. Numatytas orkestrų pasirodymas su savarankišku koncertiniu repertuaru paskatino ir kompozitorių kūrybą; buvo surengti pirmieji kapelmeisterių seminarai jų kvalifikacijai kelti, o vėliau, po dainų šventės, prie kultūros ir poilsio parkų Vilniuje, Kaune, Šiauliuose, Klaipėdoje ir Panevėžyje buvo įsteigti profesiniai pučiamųjų orkestrai. Tai dar labiau paskatino žanro plitimą miestuose ir kaimuose. 1955 metais pučiamųjų orkestrų respublikoje buvo per 100“ (Jakelaitis, 1970, p. 116).

1955 metų respublikinėje dainų šventėje tarp 35 pučiamųjų orkestrų dalyvavo ir 4 vidurinių mokyklų orkestrai iš Kauno, Panevėžio, Vandžiogalos (Pukys, 1957). 1957 metais įvyko pirmasis respublikinis jaunimo festivalis, kuriame dalyvavo ir 20 pučiamųjų orkestrų (424 muzikantai) (Jakelaitis, 1970). Ypač moksleivių pučiamųjų orkestrų veikla suaktyvėjo respublikoje kuriantis vaikų muzikos mokykloms, bei pradėjus organizuoti respublikines moksleivių dainų šventes. Metams bėgant, jaunųjų orkestrantų skaičius pastebimai augo, o dainuojančiųjų choruose arba bendras respublikinių moksleivių dainų švenčių dalyvių skaičius išliko stabilus (Muzikos enciklopedija, 2003, p. 464).

Laikotarpis tuoj po Nepriklausomybės atkūrimo Lietuvos pučiamųjų orkestrams laikytinas santykinio nuosmukio periodu. Jei 1985 metų respublikinėje dainų šventėje dalyvavo 135 orkestrai, tai 1990-ųjų šventėje – 84, o 1994-ųjų – tik 50 orkestrų (4 lentelė). Šio laikotarpio pučiamųjų orkestrų išformavimas buvo nulėmtas ekonominės situacijos. Suaugusiųjų mėgėjiška kultūrinė veikla daugiausia vyko pramonės bei kitose įmonėse, kurios, pasikeitus rinkos sąlygoms, pirmiausia atsisakė paramos kultūrai. Kadangi švietimo ir papildomojo ugdymo sistema išliko nepakitusi (beveik nepakitusi), tai mokinių pučiamųjų orkestrų skaičius respublikoje išliko stabilus.

Pučiamieji orkestrai respublikinėse dainų šventėse

Dainų šventė	Visų orkestrų skaičius	Mokinių orkestrų skaičius	Programa
1985	135	26	M. Tamošiūnas. Pjesė „Džiaugsmas“. A. Raudonikis. Pjesė „Iškylautojai“. B. Dvarionas. „Šventinis maršas“. V. Runov. „Sostinės maršas“. R. Pauls. Šokis su būgnais.
1990	84	21	B. Jonušas. Maršas „Ramovėnai žengia“. T. Adomavičius. Pjesė „Dainų pynė“. T. Leiburas. Valsas „Vilniaus rytas“. T. Adomavičius. Maršas „Skambėkite trimitai“.
1994	50	28	K. Daugėla. Maršas „Ažuolėlis“. B. Jonušas. Valsas „Kur šią naktelę“. J. Gudavičius. Polka „Mergužėle, neliūdėk“. B. Jonušas. Maršas „Plaukia sau laivelis“.
1998	49	24	B. Jonušas. Maršas „Šaulės, pirmyn“. R. Giedraitis. Pjesė „Subatos vakarėlį“. E. Balsys. Fragmentas iš baletu „Eglė žalčių karalienė“. R. Giedraitis. Padainuokim.
2003	74	46	A. Raudonikis. Pjesė „Dauge su daina“. R. Giedraitis. Pjesė „Saulutė“. K. Daugėla. Maršas „Tėvynė šaukia“. K. Daugėla. Pjesė „Šventinis salutas“.
2007	75	53	K. Daugėla. Pjesė „Kava dviems“. A. Bujavičius. Pjesė „Nuo polkos iki fokstroto“. V. Stanaitis. Pjesė „Sode bitelė“. K. Daugėla. Lietuviškų maršų paradas.

Pastaba. Prie mokinių orkestrų priskirti bendrojo lavinimo, muzikos ir meno, aukštesniųjų muzikos mokyklų (dabar konservatorijų), profesinių technikos mokyklų, technikumų orkestrai.

Pastaraisiais metais pučiamųjų orkestrų veikla Lietuvoje pradėjo atgimti. Vienas iš svarbiausių šios veiklos sastingio nugalėjimo požymių yra konkursai, festivaliai ir čempionatai, kuriuose kuo toliau, tuo daugiau girdime įdomesnių kūrinių, matome kylantį kolektyvų meninį lygį, o svarbiausia – noriai ir sėkmingai muzikuojančią jaunąją muzikantų kartą. Be respublikinių dainų švenčių, šalyje vyksta tradiciniai ir nauji pučiamųjų orkestrų festivaliai: „Vario audra“ Vilniuje, „Atataria vamzdžiai“ ir „Trakų vasara“ Trakuose, „Žemaičių dūdos“ Mažeikiuose ir kt. Jaunieji pūtikai savo jėgas gali išmėginti reguliariai vykstančiuose jaunųjų atlikėjų konkursuose: J. Pakalnio vardo Kaune, „Pajūrio dūdos“ Klaipėdoje, „Žemaitijos dūdos“ Plungėje ir t. t.

Kasmet Lietuvoje vyksta pučiamųjų orkestrų čempionatai. Šis konkursas organizuojamas dviem turais: gruodžio mėnesį vyksta regioniniai turai, o atrinkti į finalą orkestrai susitinka balandį Panevėžyje. Pučiamųjų orkestrai suskirstyti į penkias kategorijas. Kiekvienas orkestras, dalyvaujantis čempionate, gali laisvai pasirinkti kategoriją, o laimėję pirmas vietas orkestrai pereina į aukštesnę kategoriją. „A“ kategorijoje daugiausia varžosi bendrojo lavinimo mokyklų ir miestelių bendruomenių vaikų orkestrai, aukštesnėse – „B“ ir „C“ kategorijose rungtyniauja muzikos ir meno mokyklų orkestrai, o aukščiausiose „D“ ir „E“ kategorijose susitinka konservatorijų, universitetų ir profesionalūs kolektyvai. Kiekvienas orkestras turi atlikti privalomą savo kategorijos kūrinių, choralą (liaudies dainą ar giesmę) bei laisvai pasirinktą kūrinių.

Čempionatai akivaizdžiai parodė, kad pučiamųjų orkestrų nuosmukis, kurį šis žanras išgyveno prieš dešimt ar penkiolika metų, jau pasibaigė. Čempionatai išjudino Lietuvos pučiamųjų orkestrų gyvenimą. Tiesioginis kolektyvų bendravimas suteikė galimybę orkestrams tobulėti, pakilo kolektyvų meistriškumas. Čempionatai skatina kompozitorius kurti naujus kūrinius pučiamųjų orkestrams, padeda atgaivinti konkursų ir švenčių tradicijas Lietuvoje, kelia dirigentų ir orkestrų artistų meninį lygį. Pūtikų kolektyvai gyvuoja visoje Lietuvoje, o jų lygis kasmet pastebimai auga. „Prognozuojant Lietuvos pučiamųjų orkestrų ateitį, galima pasidžiaugti, kad tarp muzikuojančiųjų yra daug jaunimo, orkestrai imasi vis įvairesnio repertuaro, naudojasi originalia Vakarų autorių muzika pučiamųjų orkestrams. Problemiškas vis dar tebėra tautinio repertuaro klausimas. <...> Visgi akivaizdu, kad mūsų orkestrai turi iš ko rinktis ir į ką lygiuotis“ (Urniežius, 2005).

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę 1990 - 2007 m. respublikinėse dainų šventėse pučiamųjų orkestrų programą sudaro tik lietuvių kompozitorių sukurti kūriniai (4 lentelė). Tačiau kitokia padėtis respublikinėse moksleivių dainų šventėse. Netgi ir laisvos Lietuvos 1997 m. bei 2005 m. šventėse skamba tik 2 lietuvių kompozitorių kūriniai ir net 6 – užsieniečių (5 lentelė). Pažvelgus į Lietuvos pučiamųjų orkestrų čempionatų privalomų kūrinių sąrašą moksleivių orkestrų kategorijose (6 lentelė), pastebima tendencija populiarinti lietuviškus kūrinius, tačiau ir šiame konkurse dominuoja užsienio kompozitorių pavardės. Taigi, nors kompozitoriai aranžuoja lietuvių liaudies dainas pučiamųjų orkestrams, naudoja jų melodijas, intonacijas originaliuose kūriniuose, tačiau šio muzikinio žanro lietuviško repertuaro stygius yra akivaizdus.

5 lentelė

Pučiamųjų orkestrų programa respublikinėse moksleivių dainų šventėse

Moksleivių dainų šventė	Programa
1997	E. Löffler. Preludija.

	D. Lauder. Maršas „Kovo vėjai“. S. Bethmann. Pjesė „Mūsų mažasis aikštės koncertas“. A. Raudonikis. Pjesė „Karnavalas“ iš siuitos „Draugystės paradas“.
2005	W. Tuschla, B. Egidijus. Pjesė „Kai suskamba trankūs maršai“. H. Hutten. Pjesė „Saulėtasis bliuzas“. H. Evers. Pjesė „Meksikietiški trimitai“. K. Daugėla. Pjesė „Grokim, šokim ir dainuokim“.

6 lentelė

Lietuvos pučiamųjų orkestrų čempionatų privalomi kūriniai mokinių orkestrų kategorijose

Metai	A kategorija	B kategorija	C kategorija
2003	<i>R. Giedraitis. Pjesė „Saulutė“.</i>	J. Evenepoel. „Junior Suite“. <i>K. Daugėla. Pjesė „Šventinis salutas“.</i>	Jacob de Haan. Pjesė „Ross Roy“
2004	K. Strachan. Siuita „The Zoo ball“.	Jacob de Haan. Siuita „Dakota“.	Jacob de Haan. „Frede World Fantasy“.
2005	H. Hutten. Pjesė „Saksonijos bliuzas“.	<i>K. Daugėla. Pjesė „Grokim, šokim ir dainuokim“.</i>	Jan de Haan. Pjesė „A Sunrise Impresion“.
2006	<i>K. Daugėla. Pjesė „Išėjo tėvelis į mišką“.</i>	<i>R. Giedraitis. Pjesė „Traukinukas“.</i>	P. Favre. „Introduction, Romance and Dances“.
2007	<i>K. Daugėla. Pjesė „Kava dviems“.</i> J. Niljs. Siuita „Little Europe“.	<i>A. Bujavičius. Pjesė „Nuo polkos iki fokstroto“.</i>	<i>V. Stanaitis. Pjesė „Sode bitelė“.</i>
2008	H. Hogestein. Siuita „Let's Dance“.	<i>K. Daugėla. Pjesė „Ave vita“.</i>	Jacob de Haan. Pjesė „La Storia“.

Pastaba. Lietuviški kūriniai parašyti *pasviruoju* šriftu.

Lietuvos liaudies kultūros centras ir Pasaulio lietuvių dainų šventės fondas, siekdamas atkreipti visuomenės dėmesį į mėgėjų meninę kūrybą, jos reikšmę krašto kultūrai, nuo 1999 metų įsteigė meno

kolektyvų ir jų vadovų metų nominacijas. Pučiamųjų orkestrų kategorijoje įsteigtos trys nominacijos: „Naujai suspindusi žvaigždė“, „Ryškiausia Lietuvos žvaigždė“ ir „Tarptautinio spindesio žvaigždė“. Kasmet geriausiems kolektyvams įteikiama „Aukso paukštės“ statulėlė. Galima drąsiai teigti, kad dabartiniu metu Lietuvoje mėgėjiškam pučiamųjų orkestrų menui atstovauja mokinių pučiamųjų orkestrai. Suaugusiųjų mėgėjų orkestrų yra vienetai – tai liudija „Aukso paukštės“ laimėtojų sąrašas (7 lentelė). Šį apdovanojimą yra laimėję 21 mokinių ir 5 suaugusiųjų pučiamųjų orkestrai.

7 lentelė

Pučiamieji orkestrai – „Aukso paukštės“ laureatai

Metai	Nominacijos		
	„Tarptautinio spindesio žvaigždė“	„Ryškiausia Lietuvos žvaigždė“	„Naujai suspindusi žvaigždė“
1999	Vilkaviškio r. Kybartų puč. orkestras „Kybartai“. Vad. A. Ziegoraitis	<i>Vilniaus Žirmūnų vidurinės mokyklos puč. orkestras „SEPTIMA“.</i> Vad. V. Skripkauskas	<i>Panevėžio r. LIŪDYNĖS kultūros namų vaikų ir jaunimo puč. orkestras.</i> Vad. V. Tamošiūnas ir V. Dulké
2000	<i>Lietuvos vaikų ir jaunimo centro puč. orkestras „VILNIUS“.</i> Vad. R. Pašiūnas	Plungės kultūros namų puč. orkestras. Vad. R. Jasevičius	<i>RIETAVO meno mokyklos puč. orkestras.</i> Vad. A. K. Jankauskas
2001	<i>Vilniaus konservatorijos puč. orkestras „RITMAS“.</i> Vad. A. Kučinskas	Anykščių kultūros rūmų puč. orkestras. Vad. K. Grigaliūnas	Palangos miesto puč. orkestras. Vad. V. Rekašius
2002	Neskirta	<i>Kauno A. KAČANAUSKO muz. m-klos ir moksleivių laisvalaikio ir poilsio rūmų puč. orkestras.</i> Vad. P. Tadaras	<i>Trakų r. Rūdiškių muzikos mokyklos puč. orkestras „RŪDIŠKIŲ BRASS-BAND“.</i> Vad. V. Filonovas
2003	<i>B. JONUŠO muzikos mokyklos ir Vilniaus miesto vaikų ir jaunimo jungtinis puč. orkestras.</i> Vad. R. Pašiūnas	<i>VILKAVIŠKIO r. jungtinis vaikų ir jaunimo puč. orkestras.</i> Vad. A. Ziegoraitis	<i>Panevėžio r. PEREKŠLIŲ ir SUJETŲ jungtinis vaikų ir jaunimo puč. orkestras.</i> Vad. L. Kivyliūtė - Bilevičienė
2004	Kauno miesto varinių puč. orkestras „Vario garsai“. Vad. P. Tadaras	<i>MAŽEIKIŲ muzikos mokyklos puč. orkestras.</i> Vad. V. Alčauskis	<i>Panevėžio r. Šilagalio kultūros centro vaikų ir jaunimo puč. orkestras „SKLEPUČINI“.</i> Vad. V. Vapsva

2005	<i>Vilniaus Žemynos gimnazijos puč. orkestras „JOVARAS“.</i> <i>Vad. U. Vaiginis</i>	<i>TRAKŲ meno mokyklos puč. orkestras.</i> <i>Vad. A. Mišeikis ir T. Šileika</i>	<i>Panevėžio r. Tiltagalių kultūros centro ir Karsakiškio bendruomenės orkestras „KARSAKIŠKIO GARSAS“.</i> <i>Vad. A. Fomenko</i>
2006	<i>UTENOS A. Šapokos gimnazijos ir Aukštakalnio pagr. mokyklos jungtinis puč. orkestras.</i> <i>Vad. V. Latonas</i>	<i>Šilutės meno mokyklos puč. orkestras „PAMARYS“.</i> <i>Vad. G. Raila</i>	<i>Vilniaus miesto Santaros vidurinės mokyklos puč. orkestras „SANTARA“.</i> <i>Vad. L. Avižienis</i>
2007	<i>Švenčionių r. Pabradės kultūros centro fanfarinis puč. orkestras</i> <i>„PABRADĖS ORKESTRAS“.</i> <i>Vad. B. Vilimas</i>	<i>Vilniaus m. GRIGIŠKIŲ meno mokyklos moksleivių puč. orkestras.</i> <i>Vad. V. Šoch</i>	<i>PAKRUOJO kultūros centro jaunimo puč. orkestras.</i> <i>Vad. V. Lukošius</i>

Pastaba. Mokinių pučiamųjų orkestrai parašyti *pasviruoju šriftu.*

Taigi, pastaruoju metu jaučiamas Lietuvos mokinių pučiamųjų orkestrų atgimimas. Lyginant su Nepriklausomybės pradžioje respublikinėse dainų šventėse dalyvavusių orkestrų skaičiumi, šiuo metu mokinių pučiamųjų orkestrų yra žymiai daugiau (4 lentelė). Be to, 2007 metų dainų šventėje „Būties ratu“ mokinių orkestrų bei muzikantų skaičius daugiau negu dvigubai lenkė suaugusiųjų skaičių (2 ir 3 lentelės). Be abejo, muzikavimo lygiu suaugusieji pranašesni už vaikus, tačiau muzikuojančių mokinių skaičius pranašauja perspektyvią šio muzikinio žanro ateitį Lietuvoje.

Vidmantas Alčauskis

LITERATŪRA

- Bartušis, V., Urniežius, R.** (2007). Pastarojo laikotarpio Lietuvos pučiamųjų orkestrų sudėčių ypatumai. *Kūrybos erdvės*, Nr. 6.
- Dahle, J. M.** (2003). Wind Music in Norway. Prieiga per internetą: [http://74.125.39.104/search?q=cache:oUqjL2Yd-7EJ:www.wasbe.org/en/resources/norway1.html+Wind+Music+in+Norway&hl=lt&ct=clnk&cd=1&gl=lt\(žiūrėta 2008 05 26\).](http://74.125.39.104/search?q=cache:oUqjL2Yd-7EJ:www.wasbe.org/en/resources/norway1.html+Wind+Music+in+Norway&hl=lt&ct=clnk&cd=1&gl=lt(žiūrėta 2008 05 26).)

3. **Gribačiauskas, E.** (2002). Muzikos pedagogų stereotipai apie „vyriškus“ ir „moteriškus“ instrumentus. *Muzikinio ugdymo aktualijos 2. Metodinių straipsnių rinkinys studentams ir mokytojams*. Šiauliai.
4. **Jakelaitis, V.** (1970). Lietuvos dainų šventės. Vilnius.
5. **Jansson, L. A.** (2001). The Wind Band in the History of Swedish Music. Prieiga per internetą: <http://www.wasbe.org/en/resources/sweden1.html> (žiūrėta 2008 03 20).
6. **Kirdeikis, J.** (2005). Pučiamųjų orkestrų čempionatai. *Mes – laisvės vaikai. Moksleivių dainų šventė 2005*. Sudarė A. Andrejauskaitė. Vilnius.
7. **Matonis, V.** (2000). Feminizmo įtaka muzikiniam ugdymui. *Muzikinio ugdymo aktualijos*. Straipsnių rinkinys. Sudarė A. Vaičienė. Šiauliai.
8. **Muzikos enciklopedija.** T. 2 (2003). Vilnius.
9. **Pukys, P.** (sudarė) (1957). Dainų šventė. Vilnius.
10. **Urnėžius, R.** (2005). Vešinti pučiamųjų tradicija. Lietuvos pučiamųjų orkestrų čempionatas Panevėžyje. *7 meno dienos*, Nr. 16 (658).

Alčiauskis Vidmantas